

ПРОБЛЕМА ДИСЦИПЛІНИ НА УРОЦІ

Створення дисципліни на уроці є достатньо складною проблемою не тільки для молодих педагогів, але й для вчителів з певним педагогічним стажем роботи.

Досвідчені педагоги помічають, що хорошим, на їхню думку, є такий урок, де переважна більшість учнів працює з інтересом, слухає вчителя, сприймає дзвінок, що продзвенів, як небажану перешкоду. Як видно, гарна дисципліна не є показником „хорошого уроку”, це, зрозуміло, саме по собі.

Хороша дисципліна, з погляду педагогів, - це ситуація, в якій усі учні активно працюють за чітким планом учителя. Приміром, можливий на окремих елементах так званий „діловий шум”, але він є результатом активної роботи. Слід відзначити, що в деяких випадках у класі стоїть тиша, а деякі учні нудьгують. У цьому випадку навряд чи слід оцінювати дисципліну як хорошу.

Ю.Б. Зотов сформулював чотири критерії, які є необхідною умовою того, щоб у вчителя загалом не було проблеми дисципліни на уроці.

По – перше, учитель повинен бути вимогливим, але доброзичливим.

По – друге, педагог повинен любити дітей просто за те, що вони діти.

По – третє, учитель повинен глибоко знати свій предмет, бути захоплений ним.

По – четверте, педагог повинен досконало володіти організаційним боком процесу навчання.

Проаналізуємо причини недисциплінованої поведінки учнів на уроці, які найчастіше зустрічаються.

Однією з причин такої поведінки буває неправильне ставлення до вчителя у сім'ї учня, коли батьки в присутності дитини вдома обговорюють недоліки (реальні й удавані) вчителя, демонструючи нерозуміння складності педагогічної роботи. Для усунення цієї причини вчителів необхідно поговорити з батьками. У процесі спілкування з такими батьками педагогу необхідно дотримуватися деяких порад:

Залучайте батьків до співробітництва, переконайте, що ваше співробітництво сприятиме душевній рівновазі дитини.

Ознайомте їх зі своїми вимогами до учнів, поцікавтеся думкою батьків щодо цього питання.

Покажіть ідентичність позицій учителя і батьків для успішного навчання дитини

Покажіть батькам свою любов по відношенню до їхньої дитини.

Другою причиною поганої дисципліни на уроці може бути відсутність контакту між учителем і учнями. Як відомо, відсутність такого контакту призводить до незадоволеності сторін одна одною, а часто й до зриву уроку.

Можна рекомендувати такі прийоми для встановлення контакту в процесі уроку:

з'явившись перед групою, почекати 10 – 15 секунд, щоб учні побачили і сприйняли учителя;

проявляти повагу до висловлювань і відповідей учнів;

підкріпити своє слухання посмішкою, кивком голови і т.д.

Заважати уроку можуть різні відволікаючі чинники (наприклад, несподіваний шум у коридорі).

Наступною причиною є учні, які не зацікавлені роботою. Тут допомагає лише продумана індивідуальна система заходів, кожна з яких зменшує ймовірність порушення порядку на уроці. До цих ознак можуть бути віднесені різноманітні прийоми, спрямовані на залучення до роботи, посильні завдання, цікаві завдання і т.д.

Розповсюджена причина порушення дисципліни – природна стомлюваність (наприклад, наприкінці важкого уроку або наприкінці навчального дня, на 7 – 9 уроках, наприкінці тижня). У цьому випадку можна провести хвилину відпочинку (фізичні вправи, розповісти цікавий матеріал, запропонувати тренувальну гру).

Неприпустимим є продовження уроку на перерві. Оскільки учні втрачають необхідну довільну увагу, а також не встигнуть відновитися і переключитися на наступний урок, отже, і на наступному уроці у них можуть бути проблеми з дисципліною.

На жаль, часті запізнення учнів також порушують дисципліну. Як правило, учні, які запізнюються, самі не особливо прагнуть на урок, тому покарання не пускати на урок не є для них ефективним, крім того, пропускаючи урок, учні ще більше відстають від однокласників, що створює додаткові проблеми для вчителя. У цьому випадку на допомогу приходить індивідуальна робота з учнями і використовуються методи психологічного впливу: навіювання і переконання.

Слід звернути увагу на те що, на жаль, досить часто дисципліна порушується через відсутність порядку під час уроку.

Як відомо, розрізняють зовнішній (організація зовнішніх факторів) і внутрішній (дії вчителя й учнів) порядок під час уроку.

До зовнішнього порядку відносять точний початок і точне закінчення уроку, встановлення контакту з групою, готовність засобів навчання, їхнє чітке функціонування, провітрене приміщення і т. д.

До внутрішнього порядку відносять, насамперед, доцільний розподіл уроку на етапи. Поміркований розподіл дозволяє послідовно і поступально просуватися учням від однієї мети до іншої відповідно до вимог навчальної програми, систематично і міцно опановувати навчальний матеріал з урахуванням головного у ньому, дає можливість учителю цілеспрямовано керувати уроком. Правильно спланований урок містить у кожному з етапів мету і мотивацію. Учні повинні знати, чого від них вимагають, незнання мети на тривалий час заважає процесу активного навчання, свідомого і дисциплінованого навчання. Тому вчителю доцільно звичайну постановку мети перетворити на цільову орієнтацію, що є для учнів свого роду „маяком”, до якого вони рухаються. Також слід зазначити, що структурно грамотно підготовлений урок будується на кожному своєму етапі відповідно до рівня підготовленості учнів. До рівня підготовленості відносять: 1)

знання учнів; 2) їхні вікові та індивідуальні особливості; 3) чітка послідовність уроку; 4) зво –ротний зв'язок і т. д.

У результаті психолого – педагогічних досліджень встановлено, що найбільше випадків порушення дисципліни припадає на опитування. У цьому випадку педагог повинен не випустити з уваги учнів, схильних до порушення дисципліни. Коли вчитель помітив, що діти не слухають відповідь іншого учня, можна попросити їх повторити, продовжити розповідь і т. д. Слід зазначити, що досить актуальною є проблема зауважень учителя на уроці. Однак необхідно пам'ятати, що реакція вчителя повинна бути суворою, але доброзичливою. Куль- тура зауважень учителя – один із найважчих елементів учительської майстерності. Краще робити зауваження учням без слів: здивований погляд, пауза в розповіді.

Постійно привертають до себе увагу вчителів недисципліновані діти. Своєю поведінкою вони заважають проведенню уроків. Через це між такими учнями й педагогом виникає конфлікт. Найчастіше застосовують такі методи педагогічного впливу, як зауваження (які робляться все частіше), виведення з класу (що часто влаштовує самих учнів), обговорення на зборах (і це не приносить необхідного ефекту). Всі ці методи не тільки не вирішують конфліктну ситуацію, але й роблять її все напруженішою.

Для того, щоб учителям виробити свою тактику поведінки стосовно таких учнів, педагогу необхідно виявити причину такої поведінки.

Найчастіше причинами недисциплінованої поведінки учнів на уроці є надлишок енергії і невміння раціонально виявляти свою ініціативу. У цьому випадку проблема розв'язується досить просто. Для таких учнів пропонувати достатнє навантаження, щоб у них не було ані бажання, ані можливості відволікатися на сторонні справи.

Другою причиною недисциплінованої поведінки є неправильне розуміння учнями хоробрості. Часто бажання самоствердитися або виступити лідером у будь – який спосіб, протест проти обмеження гідності учня вчителем, поганій приклад однокласників та інше можуть бути причинами або додатковими стимулами недисциплінованості учнів.

Також на уроці трапляються проблеми у взаємодії вчителя з упертими, неслухняними та примхливими учнями. У роботі з такими дітьми психологи рекомендують учителям діяти твердо, бути вимогливим, але одночасно доброзичливим і тактовним. Не треба у будь – що подолати впертість учня і тим більше зломити його волю, вдаючись до погроз і неприкритого і грубого тиску. Доведено, що наказова форма спілкування з такими дітьми дає менший ефект, ніж ненав'язлива, делікатна порада.

У взаєминах із грубими дітьми педагогові необхідно зрозуміти причини, що викликали брутальність учня. Адже часто брутальність, різкість, зухвалість у досить сильно вираженому вигляді викликаються придушенням особистості дитини дорослими (дріб'язковою опікою, диктаторським стилем спілкування). Усувають брутальність дитини в цих випадках повагою його гідності, наданням йому певної самостійності, розумною організацією його активності.

Також причина грубої поведінки дитини може бути викликана несправедливими діями дорослих. У такому випадку конфлікт усувається виправленням дорослими своєї помилки.

Певні складності відчуває педагог у роботі з дітьми, схильними до брехні. Брехня може бути викликана різними причинами: страхом покарання, прагненням будь – що

привернути до себе увагу оточуючих, бажанням прикрити провину однолітка. Безумовно, не слід залишати без наслідків провину, масковану неправдою, але варто уникати таких засобів покарання, які викликають у дитини почуття страху і глибокої пригніченості.